

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2021-31-7-17>

УДК 378.147.091.322

Горбатюк Оксана Василівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки та управління навчальним закладом

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

м. Кам'янець-Подільський, Україна.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1506-2664>

horbatiuk@kpn.edu.ua

Поліщук Світлана Вікторівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки та управління навчальним закладом

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

м. Кам'янець-Подільський, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1325-0143>

sunrisemoon@email.ua

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ЯК ПРОБЛЕМА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Анотація. Актуальність дослідження зумовлена тим, що при правильній організації самостійної роботи студент набуває навичок самоорганізації, самоконтролю, саморефлексії, стає активним самостійним суб'єктом навчальної діяльності та розвиває свої професійні компетенції. Мета статті – дослідити шляхи підвищення ефективності самостійної роботи студентів закладів вищої освіти. Вияснено, що специфіка організації самостійної роботи студентів залежить від структури, характеру і особливостей навчальної дисципліни, обсягу годин на її вивчення, видів завдань для самостійного виконання, індивідуальних якостей студентів і умов навчально-професійної діяльності. Розглянуто основні форми самостійної роботи студентів у закладах вищої освіти, до яких, зокрема, належать: вивчення наукової літератури, конспектування, складання словників з окремих тем, картотеки літератури за змістом фахової діяльності, каталогу наукових видань, аналіз навчальної літератури, написання реферату, звіту про науково-дослідну роботу, дискусії, рольові ігри, робота в архіві, музеї, бібліографічному відділі бібліотеки. Обґрунтовано, що групове самостійне навчання є основою проблемного навчання, зміст якого полягає у створенні викладачем проблемних ситуацій та активізації самостійної діяльності студентів, спрямованої на вирішення цих ситуацій. Встановлено, у результаті проблемного навчання активізується самостійна пізнавальна діяльність студентів, що позитивно впливає на їх всебічний розвиток. З'ясовано, що викладач може створювати проблемні ситуації

на всіх етапах процесу навчання: при поясненні, закріпленні матеріалу, контролі знань, направляючи студентів на її вирішення. Встановлено, що самостійна робота студента набуває важливого значення при дистанційному навчанні. Наголошено, що позитивний ефект від самостійного вивчення матеріалу при дистанційному навчанні можливий лише тоді, коли студент зацікавлений, вмотивований і високоорганізований. Зазначено, що добре зарекомендували себе у дистанційних умовах навчання такі види самостійної роботи студентів: підготовка доповідей на заняття, що проводились у формі веб-конференцій, самостійне формування навчальних матеріалів за окремими темами, що вивчаються в рамках дисципліни (наприклад, підбір цікавих завдань, їх оформлення).

Ключові слова: дистанційне навчання; самостійна робота; групова самостійна робота; заклад вищої освіти; інформаційно-освітнє середовище; проблемне навчання.

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Актуальність дослідження зумовлена тим, що при правильній організації самостійної роботи студент набуває навичок самоорганізації, самоконтролю, саморефлексії, стає активним самостійним суб'єктом навчально-професійної діяльності та розвиває свої професійні компетенції. Самостійна робота студентів неможлива без її упорядкування та системної організації. Вона передбачає взаємодію викладача і студентів на основі партнерства і співпраці. Завдання викладача полягає в організації самостійної роботи студентів і конструюванні освітнього середовища. Специфіка організації самостійної роботи студентів залежить від структури, характеру і особливостей навчальної дисципліни, обсягу годин на її вивчення, видів завдань для самостійного виконання, індивідуальних якостей студентів і умов навчально-професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науково-педагогічній літературі проблемі самостійної роботи студентів присвячені роботи багатьох вчених. Зокрема, Гурська О. [1] досліджує місце самостійної роботи студентів в освітньому процесі; Гуревич Р. та Кадемія М. [5] – застосування інноваційних педагогічних технологій при організації самостійної роботи студентів; Сушко О., Колодій О. [2] акцентують увагу на проблемах мотиваційного, процесуального, технологічного забезпечення самостійної пізнавальної діяльності студентів; Тамаркіна О. [6] – на самостійній роботі студентів в умовах дистанційного навчання. Чепурна С. [4] розглядає силабус як методичну основу організації самостійної роботи студентів. Оскільки у контексті сучасної парадигми навчання самостійна робота домінує серед інших видів навчальної діяльності студентів, проблема підвищення ефективності самостійної роботи студентів залишається актуальною і вимагає подальших досліджень.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета статті – дослідити шляхи підвищення ефективності самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання. **Завдання дослідження:** обґрунтувати переваги проблемного методу навчання в організації самостійної роботи студентів; розглянути порядок організації самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання; запропонувати шляхи підвищення ефективності самостійної роботи студентів.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH FINDINGS

Головне завдання вищої школи полягає у підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних орієнтуватися в потоці різноманітної інформації, а також самостійно знаходити адекватні рішення проблем, що виникають у професійних і життєво-побутових ситуаціях. Важливою складовою цього завдання є грамотна організація самостійної роботи студентів [1, с. 103].

Саме у самостійній роботі проявляється мотивація студента, його цілеспрямованість, самоорганізованість, самостійність, самоконтроль, самовиховання та індивідуальний стиль навчальної діяльності.

Ознаками стійкої психологічної готовності студентів до самостійної роботи є глибокий інтерес до майбутньої професії, прагнення до самовираження в обраній діяльності, наявність ціннісних орієнтацій, пов'язаних із майбутньою роботою.

Зміна ролі і місця самостійної роботи студентів у цілісній системі професійної підготовки, зростання її питомої ваги у набутті знань, умінь і навичок зумовлені різними причинами. Зокрема, збільшенням джерел навчальної та наукової інформації, обсягу навчальної інформації в рамках однієї навчальної дисципліни, активним впровадженням в освітній процес дистанційної форми навчання, використанням Інтернету, електронних підручників і т.д. Через це студентам доводиться значну частину навчальних завдань виконувати самостійно. До того ж, зростання ролі самостійної роботи, як складової самостійного навчання, пов'язане із поширеною Концепцією навчання впродовж життя (Life Long Learning). Зміст концепції полягає у наступному: щоб не відставати від ритму життя і орієнтуватися у всіх нових тенденціях потрібно все життя вчитися. Тобто, сучасна освіта орієнтована на майбутнє, а не тільки на підготовку професійного фахівця сучасного рівня. Навички самостійного навчання дадуть можливість людині набувати нові знання у професійній сфері й після закінчення закладу вищої освіти.

Триває пошук ефективних видів самостійної роботи студентів. У закладах вищої освіти широко практикуються такі види самостійної роботи: вивчення наукової літератури, конспектування, складання каталогу наукових видань, написання реферату, доповіді, звіту про науково-дослідну роботу, підготовка презентації, портфоліо, аналіз навчальної літератури, складання термінологічного словника з окремих тем (тезaurusу, глосарію), картотеки літератури за змістом фахової діяльності;

підготовка статті (тез доповіді), есе, розробка унаочнень (схем, діаграм, гістограм, рисунків), виконання розрахунково-графічних робіт, вирішення ситуаційних професійних завдань, робота в архіві, музеї, бібліографічному відділі бібліотеки тощо [2; 3].

Функцію методичного «порадника» для студента виконує силабус, який дає можливість студенту самостійно раціонально розподілити й організувати час занять для вивчення навчального курсу. Студент структурує зміст самостійної роботи, відповідно систематизується процес навчання, активізуються вміння організувати робоче місце й раціонально розподілити робочий час для виконання завдань самостійної роботи [4, с. 217].

Виділяють два види групової самостійної роботи студентів: єдиний і диференційований. Перший передбачає виконання однакового завдання всіма групами, другий – виконання різними групами різних завдань у межах однієї загальної теми. Вважається, що саме другий вид самостійної роботи підвищує її ефективність і оптимізує результат.

Диференційована групова самостійна робота дозволяє викладачу одночасно працювати з усіма студентами. Він визначає проблему і дає завдання студентам різних груп, тим самим створюючи нову ситуацію: всі учасники освітнього процесу дізнаються про роль кожної групи і у них виникає почуття обов'язку і відповідальності перед колективом. За виконане завдання ставиться одна оцінка на всю групу. Залежно від рівня складності завдання, кожній групі відводиться різний час на його виконання. Не обов'язково, щоб групи змагалися одна з одною.

Викладач виявляє, яку частину завдання студенти виконали за відведений час і яких помилок припустилися члени груп. Звісно, що викладач не може оцінити досягнення кожного члена групи, але у цьому й немає особливої потреби, оскільки контроль знань здійснюється в кінці кожної великої теми.

Для успішного здійснення групової самостійної роботи важливо чітко розподілити функції між учасниками групи і уважно стежити за спілкуванням усередині групи. Якщо окремі студенти не беруть участь в обговоренні завдання, то необхідно терміново змінити склад колективу. Успішна організація групової самостійної діяльності безпосередньо залежить від розміру групи. Для розумової діяльності найбільш сприятливі малі групи, а для отримання нової інформації – більші групи. Оптимальною вважається група з 4–6 осіб.

Групове самостійне навчання – основа проблемного навчання, зміст якого полягає у створенні викладачем проблемних ситуацій та активізації самостійної діяльності студентів, спрямованої на вирішення цих ситуацій. У результаті і такого процесу активізується самостійна пізнавальна діяльність студентів, що позитивно впливає на всебічний їх розвиток.

Проблемний метод навчання стимулює пошукову діяльність і творче мислення студентів. Щоб встановити зміст терміну «проблемна ситуація», спочатку потрібно визначити зміст поняття «проблема». У загальному проблема – це конкретне знання про незнання. Відповідно, «проблемна ситуація» – це усвідомлення того, що при виконанні

завдання недостатньо засвоєних раніше знань. Виникає суб'єктивна потреба у нових знаннях, що реалізується через цілеспрямовану пізнавальну активність людини.

Розрізняють два типи проблемних ситуацій: психологічні і педагогічні. Перший тип перебуває у площині діяльності студентів, другий визначає організацію освітнього процесу [5, с. 11].

Педагогічну проблемну ситуацію створює викладач, використовуючи питання, які акцентують увагу студентів на новизні, важливості та інших особливостях об'єкта пізнання. Створення психологічної проблемної ситуації вимагає індивідуального підходу. Проблемна ситуація повинна бути посиленою для студентів: занадто важке або надто легке пізнавальне завдання не можуть створити проблемну ситуацію.

Пізнавальні завдання є способом вираження проблеми. Студент, бачучи текст завдання і відображені у ньому проблемні ситуації, сприймає інформацію як відповідь на питання, які у нього виникають при сприйнятті тексту. Ці питання включають механізм його розумової активності, тому засвоєння навіть готових завдань є ефективним.

Проблемні ситуації можуть створюватися на всіх етапах процесу навчання: при поясненні, закріпленні матеріалу, контролі знань. Викладач створює проблемну ситуацію, направляє студентів на її вирішення і організує пошук рішення. Студент, як суб'єкт навчання, в результаті отримує нові знання і опановує нові способи дії. Труднощі управління проблемним навчанням полягають у тому, що викладач змушений використовувати диференційований і індивідуальний підходи.

Очевидними перевагами проблемного методу є: самостійний пошук знань, розвиток продуктивного і критичного мислення, інтерес до освітнього процесу, хороші результати навчання. До недоліків можна віднести: різний рівень підготовки студентів, брак часу на вивчення кожної теми зокрема і на досягнення намічених цілей у цілому, труднощі в управлінні пізнавальною діяльністю студентів.

Самостійна робота студента набуває важливого значення при дистанційному навчанні. Дистанційне навчання розглядається як позааудиторна самостійна робота студентів, яка сприяє формуванню у студента необхідного обсягу знань, умінь, навичок, що є поштовхом просування до вищих рівнів розумової діяльності, виступає важливою умовою його самоорганізації і самодисципліни [6].

Якщо при традиційному навчанні, будучи присутнім в аудиторії, студент у більшості випадків задіює візуальний (зір), аудіальний (слух) і кінестетичний (фіксація на носіях) канали отримання інформації, то при дистанційному навчанні він може вимикати один або декілька каналів, покладаючись на те, що пізніше вивчить матеріал зручним для нього способом. В ідеальному випадку студент працює з електронними навчальними матеріалами у зручному для нього темпі. Наприклад, при перегляді відеолекції студент може декілька разів переглянути складні моменти або розбити перегляд на окремі частини з метою максимально повного засвоєння матеріалу і уникнення втоми. Крім того, студент може опрацювати матеріал лекції у найбільш продуктивний для нього час доби. Розміщені в комп'ютерній мережі текстові або

інтерактивні матеріали студент також може вивчати у зручному темпі, поступово проходячи контрольні етапи [7].

Проте, позитивний ефект від самостійного вивчення матеріалу при дистанційному навчанні можливий лише тоді, коли студент зацікавлений, вмотивований і високоорганізований. Часто через великий обсяг самостійної роботи студенту важко розставити пріоритети, визначити порядок і терміновість виконання завдань. Тому значну частину завдань він виконує в останній момент, що не сприяє перенесенню інформації у довготривалу пам'ять.

Крім того, засвоєння профілюючих навчальних дисциплін вимагає не тільки репродуктивних дій, а й високо розвиненого математичного мислення. Тому вирішення завдання «за зразком» не призводить до глибокого розуміння матеріалу, а в умовах цейтноту кількість найпростіших репродуктивних дій може виявитися недостатньою навіть для формування базових навичок.

Недостатньо адаптованими до умов дистанційного навчання є також матеріали для самостійної роботи і контрольні матеріали, в результаті чого у студента з'являється можливість «закадрового» пошуку готових відповідей, списування у студентів, які вже виконали тест або контрольну роботу. Оскільки викладач не може відстежити ці моменти, оцінка буде необ'єктивною, відобразатиме не знання навчального матеріалу з дисципліни, а вміння швидко знаходити інформацію або вирішувати ситуаційні задачі.

Через «кліповість» мислення студент може продемонструвати швидкий, але короткочасний результат, зокрема, цілком успішно впоратися із завданням, але через деякий час навіть не згадати основних понять і властивостей, які він використовував у процесі виконання завдання, разом з тим будучи впевненим у високому рівні своїх знань. З іншого боку, студент може не вважати за потрібне запам'ятовувати великий обсяг матеріалу, покладаючись на можливість у будь-який момент отримати необхідну інформацію з мережі Інтернет і скористатися нею, як часто робив це у процесі навчання.

У процесі формування навичок самостійної роботи студентів важливе значення має її ефективність, яка залежить від багатьох внутрішніх і зовнішніх чинників: від змісту і складності завдань, керівництва з боку викладача, рівня знань і загального розвитку студентів, їх інтелектуальних знань і вмінь, мотивів і установок, способів і прийомів навчальної діяльності тощо. Центральною умовою ефективності самостійної роботи є усвідомлення студентами її цілей, усвідомлення себе як особистості, яка сама направляє, організує і контролює процес навчання [8, с. 16].

До основних шляхів підвищення ефективності самостійної роботи студентів можна віднести: правильне поєднання обсягу аудиторної та самостійної роботи; формування у студентів потреби у самоосвіті для майбутньої професійної діяльності; забезпечення їх необхідними навчально-методичними матеріалами (підручниками, навчальними посібниками, кіно-, фото- і відеоматеріалами, сучасними технічними засобами навчання); здійснення контролю за виконанням самостійної роботи і пошук способів заохочення студентів за її якісне виконання. При підготовці підручників,

навчальних та навчально-методичних посібників викладачам потрібно передбачати у них завдання для здійснення студентами самоконтролю.

При розробці матеріалів для самостійної роботи викладач повинен керуватись принципами програмно-цільового підходу, тобто враховувати індивідуальні стилі пізнавальної діяльності студентів. Є студенти, які потребують розвитку пізнавального інтересу, а є й такі, які володіють ним достатньою мірою.

Необхідно широко практикувати види самостійної роботи студентів, які добре себе зарекомендували: підготовка доповідей на заняття, що проводились у формі веб-конференцій, самостійне формування навчальних матеріалів за окремими темами, що вивчаються в рамках дисципліни (наприклад, підбір цікавих завдань, їх оформлення). Такі матеріали можна використовувати на заняттях для взаємної перевірки, як додатковий матеріал для виконання домашнього завдання. Особливо корисною виявилася така форма самостійної роботи для магістрантів, оскільки розроблені ними матеріали можна апробувати під час практики, а також використати при написанні магістерської дисертації [9, с. 184].

Частину самостійної роботи, на наш погляд, доцільно залишити у рукописному вигляді з подальшим скануванням або фотографуванням. Якщо розв'язування задач, які містять багато складних формул і висновки, здійснюється «від руки», то цього цілком достатньо для перевірки рівня знань студента аналогічно тому, як перевіряються завдання з розгорнутою відповіддю на єдиному державному іспиті. Тому, на нашу думку, в багатьох випадках не потрібно вимагати від студента подання рішення завдання в електронному вигляді, достатньо, щоб записи були розбірливими.

Важливою умовою ефективності самостійної роботи студентів є контроль. Студент повинен володіти інформацією про систему контролю самостійної роботи. Розуміння змісту цієї системи дисциплінує, вносить організованість і впорядкованість у навчальну діяльність. Система контролю самостійної роботи повинна базуватись на комплексі мотиваційних стимулів, серед яких своєчасна і систематична оцінка результатів відповідно до реальних досягнень студента.

Для контролю самостійної роботи студентів можуть використовуватись такі форми: перевірка рефератів, письмових доповідей і письмових звітів; тестування; перевірка знань на проміжному етапі; проведення групових письмових контрольних робіт з їх наступною перевіркою; вибіркова перевірка завдань та ін. Варто поєднувати оцінку і самооцінку з акцентуванням уваги на тому, що студент знає і вміє. Таким чином частина функцій контролю переходить до студента, трансформуючись у самоконтроль, самооцінку, взаємну оцінку.

У II семестрі 2019-2020 навчального року в Черкаській медичній академії анонімне опитування студентів та аспірантів виявило позитивні та негативні сторони самостійної роботи під час дистанційного навчання пов'язаного із карантинними обмеженнями. В опитуванні взяли участь 86 кандидатів. Дане опитування показало, що найбільш ефективними формами самостійної роботи студенти визначають роботу із науковою літературою (48%), на другому місці – виконання тестових завдань та

задач (31%), роботу із доповнення ключового змісту лекційного матеріалу (14%), розробку та представлення презентацій різних форматів (7%) [10].

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що самостійна робота студентів не може здійснюватися без сприяння, управління і контролю. Викладач спрямовує самостійну діяльність студентів, враховуючи специфіку і складність кожної окремої навчальної теми і дисципліни, мету її вивчення, забезпечує зворотній зв'язок та враховує багато інших чинників. Груповий та проблемний методи самостійного навчання стимулюють і активізують самостійну діяльність студентів, які не тільки навчаються самостійно працювати, а й сприяють один одному в оволодінні новими знаннями. З'являються можливості для творчої співпраці викладача і студента. Однак не можна вважати дані методи універсальними, оскільки ефективність навчання в цілому, а також ефективність самостійної роботи студентів залежить від розумного поєднання різних методів.

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій дає можливість підвищити ефективність самостійної роботи студентів. Дистанційне навчання змінює засоби реалізації самостійної роботи студентів та їх організаційно-управляючий аспект.

Опитування здобувачів освіти показало, що найбільш ефективними формами самостійної роботи студенти визначають роботу з науковою літературою, на другому місці – підготовка та виконання завдань тестового характеру, розв'язування проблемних завдань в режимі он-лайн і т.д.

Майбутні наукові розвідки у цьому напрямку пов'язані із широким застосуванням засобів Moodle в організації самостійної роботи студентів.

5. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Гурська, О., 2014. Місце та роль самостійної роботи студентів у навчальному процесі, *Витоки педагогічної майстерності*, 13, 103-107.
2. Сушко, О.В., Колодій, О.С., 2020. Управління самостійною роботою студентів ЗВО у процесі професійної підготовки, *Збірник науково-методичних праць «Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти»*, Мелітополь, 109-115.
3. Александрова, В.В., Білоконь, К.С., Савченко, А.В., 2018. Організація самостійної роботи студентів як засіб творчого розвитку особистості майбутнього фахівця, *Матеріали міжнар. наук.-практ. конф «Актуальні проблеми сучасних лінгвістичних досліджень та застосування інноваційних технологій викладання мов у вищій школі нефілологічного профілю»*, Дніпро, 6-12
4. Чепурна, С., 2020. Силабус як засіб організації самостійної роботи студентів під час педагогічної практики. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 27, 215-219.

5. Гуревич, Р. Кадемія, М., 2018. Інноваційні технології у закладах вищої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, 51, 11-15.
6. Тамаркіна, О., 2020. Самостійна робота студентів ЗВО в умовах дистанційного навчання, *Актуальні питання гуманітарних наук*, 34, 228-231.
7. Гриценко, В., Юстик, І., 2015. Використання сервісу Google Classroom для управління освітніми процесами [Електронний ресурс]. Доступно: <<https://www.cuspu.edu.ua/ua/ntmd/konferentsiy/2015-10-06-06-1754/%20seksiia-4/3930-vykorystannya-servisu-google-classroom-dlya-upravlinnya%20osvitnimy-protsesamy>>.
8. *Организация и контроль самостоятельной работы студентов в вузе: электронное учеб.-метод. пособие*, 2016. О.В.Дыбина и др., Тольятти: Изд-во ТГУ, [Электронный ресурс]. Доступно: <<https://www.tltsu.ru/instituty/gumanitarno-pedagogicheskiy-institut/kafedry/preschool-pedagogy-applied-psychology/graduates/samost.pdf>>.
9. Губіна, А., Мартинюк, А., 2019. Можливості сервісу Googleclassroom у навчанні іноземної мови у ЗВО. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*, 5 (73), 184-187.
10. Ситник, Т., 2021. Організація самостійної роботи студентів в умовах карантинних обмежень. *Молодь і ринок*, 2 (188), 43-48.

IMPROVING THE EFFICIENCY OF STUDENTS' INDEPENDENT WORK AS A PROBLEM OF HIGHER EDUCATION

Oksana Horbatiuk,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Pedagogy and
Managing an Educational Institution
Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University
Kamianets-Podilskyi, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1506-2664>
horbatiuk@kpnu.edu.ua

Svitlana Polishchuk,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Pedagogy and
Managing an Educational Institution
Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University
Kamianets-Podilskyi, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1325-0143>
sunrisemoon@email.ua

Abstract. The relevance of the research is due to the fact that with the correct organization of independent work, the student acquires the skills of self-management, self-control, and self-reflection; the learner becomes an active independent subject of

educational activities and develops professional competencies. The purpose of the academic paper is to explore ways of increasing the independent work efficiency of students of higher educational institutions. It has been revealed that the specifics of the arrangement of students' independent work depends on the structure, nature and features of the discipline, the amount of hours for its acquiring, types of tasks for independent fulfilment, students' individual qualities as well as conditions of educational and professional activities. The basic forms of independent work used by students of higher educational institutions have been considered, which, in particular, are as follows: studying the scientific literature, summarizing, compiling dictionaries on individual topics, catalogues of literature on the content of professional activities, catalogue of scientific publications, analysis of educational literature, writing an essay, making a report on research work, discussions, role-playing games, working in the archive, museum, bibliographic department of the library. It has been substantiated that independent learning in groups is the basis of problem-based training, the content of which lies in creating problem situations by the teacher and intensifying students' independent activity aimed at solving the situations outlined. It has been established that as a result of problem-based training, the students' independent cognitive activity is activated, which has a positive effect on their comprehensive development. It has been revealed that the teacher can create problem-based situations at all stages of the learning process, namely: when explaining, consolidating the material, during control of knowledge, when directing students to solve it. It has been found that the students' independent work obtains importance in distance learning mode. It has been emphasized that the positive effect of self-study of the material in distance learning is possible only when the student is interested, motivated and highly organized. It has been noted that the following types of students' independent work have been widely recognized as efficient ones in distance learning mode, namely: preparation of reports for classes held in the form of web conferences, independent formation of educational materials on certain topics studied within the discipline (for instance, selection of interesting tasks and their arrangement).

Keywords: distance learning; independent work; independent work in groups; higher educational institution; information and educational environment; problem-based learning.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Gurs`ka, O., 2014. Misce ta rol` samostijnoyi roboty` studentiv u navchal`nomu procesi [The place and role of independent work of students in the educational process], *Vy`toky` pedagogichnoyi majsternosti*, 13, 103-107.
2. Sushko, O.V., Kolodij, O.S., 2020. Upravlinnya samostijnoyu robotoyu studentiv ZVO u procesi profesijnoyi pidgotovky` [Management of independent work of freelance students in the process of professional training], *Zbirny`k naukovo-metody`chny`x prac` «Udoskonalennya osvity` o-vy`xovnogo procesu v zakladi vy`shhoyi osvity`»*, Melitopol`, 109-115.

3. Aleksandrova, V.V., Bilokon, K.S., Savchenko, A.V., 2018. Organizaciya samostijnoyi roboty` studentiv yak zasib tvorchoho rozvy`tku osoby`stosti majbutn`ogo faxivcya [Organization of independent work of students as a means of creative development of the personality of the future specialist], *Materialy` mizhnar. nauk.-prakt. konf «Aktual`ni problemy` suchasny`x lingvisty`chny`x doslidzhen` ta zastosuvannya innovacijny`x texnologij vy`kladannya mov u vy`shhij shkoli nefilologichnogo profilyu»*, Dnipro, 6-12

4. Chepurna, S., 2020. Sy`labus yak zasib organizaciyi samostijnoyi roboty` studentiv pid chas pedagogichnoi prakty`ky` [Syllabus as a means of organizing independent work of students during pedagogical practice], *Aktual`ni py`tannya gumanitarny`x nauk*, 27, 215-219.

5. Gurevy`ch, R. Kademiya, M., 2018. Innovacijni texnologiyiu zakladax vy`shhoyi osvity` [Innovative technologies in higher education institutions], *Suchasni informacijni texnologiyi ta innovacijni metody`ky` navchannya v pidgotovci faxivciv: metodologiya, teoriya, dosvid, problemy`*, 51, 11-15.

6. Tamarkina, O., 2020. Samostijna robota studentiv ZVO v umovax dy`stancijnogo navchannya [Independent work of students of free economic education in the conditions of distance learning], *Aktual`ni py`tannya gumanitarny`x nauk*, 34, 228-231.

7. Gry`cenko, V., Yusty`k, I., 2015. Vy`kory`stannya servisu Googlet Classroom dlya upravlinnya osvitnimy` procesamy` [Using the Google Classroom service to manage educational processes] [Elektronny`j resurs]. Dostupno: <<https://www.cuspu.edu.ua/ua/ntmd/konferentsiy/2015-10-06-06-1754/%20seksiia-4/3930-vykorystannya-servisu-google-classroom-dlya-upravlinnya%20osvitnimy-protsesamy>>.

8. Organy`zacya y` kontrol` samostoyatel`noj raboty` studentov v vuze: elektronnoe ucheb.-metod. posoby`e [Organization and control of independent work of students in higher education: electronic teaching method. allowance], 2016. O.V. Дыбу`на y` dr. Tol`yatty`: Yzd-vo TGU. [Elektronny`j resurs]. Dostupno: <<https://www.tltsu.ru/instituty/gumanitarno-pedagogicheskiy-institut/kafedry/preschool-pedagogy-applied-psychology/graduates/samost.pdf>>.

9. Gubina, A., Marty`nyuk, A., 2019. Mozhly`vosti servisu Googleclassroom u navchanni inozemnoyi movy` u ZVO [Possibilities of Googleclassroom service in foreign language teaching in ZVO], *Naukovi zapy`sky` Nacional`nogo universy`tetu «Ostroz`ka akademiya»: seriya «Filologiya»*, 5 (73), 184-187.

10. Sy`tny`k, T. 2021. Organizaciya samostijnoyi roboty` studentiv v umovax karanty`nny`x obmezhen` [Organization of independent work of students in the conditions of quarantine restrictions], *Molod` i ry`nok*, 2 (188), 43-48.